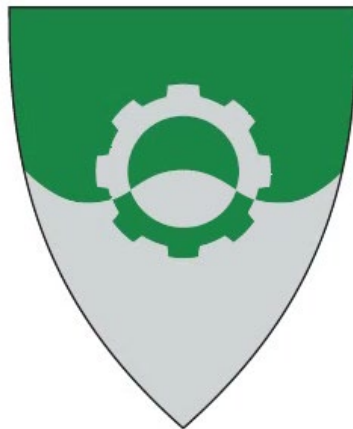

Styringsdokument kommunale foretak (KF)

Orklandbadet KF

Orkland kommune

Innhold

1.	Innledning.....	3
1.1	Målsetning med styringsdokumentet	4
1.2	Rammene for kommunenes eierstyring og foretakenes virksomhet	4
1.3	Del 1 – Retningslinjer for samhandlingen mellom foretakene og den kommunale organisasjonen	4
1.4	Del 2 – Strategier for det enkelte foretak	5
2.	Kommunale foretak (KF) – organisasjonsmodell, roller, ansvar og myndighet	5
2.1	Foretaksmodellen.....	5
2.2	Rolleavklaring	6
2.2.1	Styret	6
2.2.2	Kommunestyret.....	7
2.2.3	Daglig leder.....	8
2.2.4	Kommunedirektøren	8
2.2.5	Møtepunkter og samhandling	9
3.	Arbeidsgiverpolitikk.....	10
3.1	Arbeidsgiveransvar	10
3.2	Administrasjonsutvalget.....	10
3.3	Arbeidsmiljøutvalg (AMU) og verneombud	11
3.4	Arbeidsgiverpolitikk.....	11
3.5	Personalreglement/permisjonsreglement	11
3.6	Etiske retningslinjer	12
3.7	Internkontroll/HMS	12
3.8	Forhandlingsbestemmelser	12
3.9	Pensjon/forsikring	13
3.10	Kartlegging av medarbeidertilfredshet	13
3.11	Medarbeidersamtale	13
3.12	Beredskap	13
4.	Økonomi og tjenesteproduksjon.....	14
4.1	Prinsipper for økonomistyring og investering	14
4.2	Økonomireglement	15

4.2.1 Krysssubsidiering.....	16
4.2.2 Prinsipper for økonomisk oppgjør mellom kommune og foretak.....	16
4.3 Disponering av mindreforbruk (overskudd).....	17
4.4 Anskaffelsesstrategi.....	18
4.5 Administrative støttefunksjoner/fellestjenester.....	18
4.5.1 IKT-tjenester	18
4.5.2 Regnskap og lønn	19
4.5.3 Arkiv- og dokumenthåndtering	19
4.5.4 Anskaffelser	19
4.5.5 Personaltjenester	20
4.5.6 Kommunikasjon.....	20
4.5.7 Avtaler knyttet til bruk av fellestjenester.....	20
5 Eierstyring av kommunale foretak (KF)	20
5.1 Styresammensetning og godtgjøring til styremedlemmer	21
5.2 Habilitet	21
5.3 Opplæring av folkevalgte og styremedlemmer.....	22
5.4 Samfunnsansvarlig forretningsdrift.....	22
5.4.1 Samfunnsansvarlig tjenesteproduksjon	22
6. Implementering og revidering av eierstrategiene	23
7. Foretaksspesifikke eierstrategier og bestemmelser	23
7.1 Eierstrategi for Orklandbadet KF.....	23
7.2 Særskilte bestemmelser for Orklandbadet KF	24
Vedlegg.....	25

1. Innledning

Kommunene har hatt anledning til å organisere kommunal tjenesteproduksjonen og oppgaveløsning innenfor rammen av et kommunalt foretak (KF) siden 01. januar 2000.

Orkland kommune skal være en aktiv, forutsigbar og langsiktig eier av foretak og selskap som inngår i kommunens eierportefølje. Fellesnemnda i Orkland vedtok den 07.03.19 i sak 9/19 «Eierskap i Orkland kommune – oppfølging og eierskapsstrategi» å starte opp arbeidet med å utarbeide eierstrategier for de enkelte foretak og selskap i Orkland kommune.

Utarbeidelsen av eierstrategier er et ledd i en profesjonalisering av Orkland kommunenes eierstyring av sine selskap og foretak. Eierstrategien skal bidra til å klargjøre kommunens mål og strategier for foretakenes virksomhet.

1.1 Målsetning med styringsdokumentet

Styringsdokumentet skal bidra til å avklare roller, ansvar og myndighet for foretakenes styrende organ samt den administrative og politiske ledelsen i kommunen. Styringsdokumentet vil også spesifisere generelle retningslinjer for samhandlingen mellom foretakene og den kommunale organisasjonen.

1.2 Rammene for kommunenes eierstyring og foretakenes virksomhet

Foretakenes virksomhet reguleres hovedsakelig av lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) med tilhørende forskrifter. De kommunale foretakene vil også omfattes av en rekke andre lover og forskrifter som regulerer særskilte saksområder, herunder offentlighetsloven, forvaltningsloven, arbeidsmiljøloven mv. Foretakene vil videre omfattes av lover og forskrifter som regulerer foretakenes virksomhetsområder, herunder forskrift om badeanlegg, bassengbad og badstu m.v, serveringsloven m.m.

Foretakenes virksomhet vil videre reguleres av vedtektene, herunder formålsparagrafen. Foretakenes vedtektsfestede formål angir den ytre rammen for foretakets virksomhet og begrenser således styrets myndighetsområde. Foretakenes virksomhet vil også reguleres av overordnede planer som kommunens handlings- og økonomiplan, kommuneplanen og kommunedelplaner. Foretakene vil i enkelte tilfeller også omfattes av kommuneovergripende strategier og retningslinjer vedtatt av kommunestyret.

Leseveiledning

Styringsdokumentet kan hovedsakelig deles inn i to deler. Den første delen som omfatter kapittel 2-6 er en generell del som er gjeldende for alle kommunale foretak i Orkland kommune. Denne delen angir retningslinjer for samhandlingen mellom foretakene og den kommunale organisasjonen samt generelle strategier for kommunens eierstyring av foretakene.

Den andre delen som omfatter kapittel 7 inneholder strategier som er spesifikke for det enkelte foretak.

Orkland kommune har etablert ett kommunalt foretak med hjemmel i kommunelovens kapittel 9. Orklandbadet KF (Orkdalbadet KF¹) ble nyregistrert i Foretaksregisteret i 2017.

1.3 Del 1 – Retningslinjer for samhandlingen mellom foretakene og den kommunale organisasjonen

Foretakenes virksomhet reguleres hovedsakelig av kommunelovens kapittel 9. Orkland kommune har et relativt stort handlingsrom innenfor rammene av kommuneloven til å tilpasse organiseringen og driften av foretakene i henhold til kommunens målsettinger og behov. Kommunale foretakene er videre en del av kommunen som rettssubjekt. Dette krever en nærere samhandling mellom foretakene og den kommunale organisasjonen enn hva som er tilfelle for andre selskapsformer. Det vil av den grunn være hensiktsmessig å spesifisere retningslinjer for samhandlingen mellom foretakene og den kommunale organisasjonen. Kapittel 2-6 har til hensikt å avklare roller, ansvar og myndighet samt angi retningslinjer knyttet til ulike saksområder.

¹ Foretaket ble registret som Orkdalsbadet grunnet krav om kommunenavn i tittel, men vil bli endret til Orklandbadet KF med virkning fra 01.01.2020 grunnet kommunesammenslåing.

- Kapittel 2 redegjør for kommunalt foretak (KF) som organisasjonsmodell og avklarer roller, ansvar og myndighet for foretakenes styrende organ. Det redegjøres også for foretakenes forhold til kommunens øvrige administrasjon, herunder rådmannens myndighet overfor foretakenes daglige ledelse. Redegjørelsen baseres hovedsakelig på forarbeidene til kommunelovens kap. 9.
- Kapittel 3 angir foretakenes ansvar knyttet til sentrale element i kommunens arbeidsgiverpolitikk.
- Kapittel 4 angir retningslinjer, mål og forventninger knyttet til foretakenes økonomistyring og tjenesteproduksjon.
- Kapittel 5 redegjør for generelle mål, strategier og retningslinjer for kommunens eierstyring.
- Kapittel 6 gir bestemmelser om implementering og revidering.

1.4 Del 2 – Strategier for det enkelte foretak

Orkland kommune ønsker å tydeliggjøre kommunens forventninger og krav til foretak ved å angi klare mål for det enkelte foretakets virksomhet.

I kapittel 7 blir kommunens hovedmålsettinger med eierskapet i de enkelte foretak konkretisert. Målsettingene bygger på foretakets formålsparagrafer, avtaler, overordnede strategier, plandokumenter mv.

2. Kommunale foretak (KF) – organisasjonsmodell, roller, ansvar og myndighet

2.1 Foretaksmodellen

Kommunesektoren har ansvar for oppgaveløsning og tjenesteyting innenfor et bredt spekter av fagområder. Det vil derfor være hensiktsmessig å kunne tilpasse organiseringen av kommunal virksomhet i forhold til det enkelte formål.

Lov av 29. januar 1999 nr. 5 om endringer i kommuneloven m.m.(kommunalt og fylkeskommunalt foretak) åpnet opp for at kommunesektoren kan organisere deler av virksomheten innenfor rammen av et kommunalt foretak (KF). Ny kommunelov kapittel 9 inneholder bestemmelser om kommunalt og fylkeskommunalt foretak.

Kommunale foretak (KF) er en del av kommunen som rettssubjekt. Dette innebærer at kommunestyret er direkte overordnet foretaket og dets virksomhet. Foretaket er underlagt kommunestyrets budsjettmyndighet. Styret er således bundet av kommunestyrets budsjettvedtak. De kommunale budsjettene setter rammene for foretakets virksomhet. Kommunestyret behandler videre foretakets budsjett, økonomiplan, årsberetning og årsregnskap.

Orkland kommune er videre fullt ut ansvarlig for foretakets forpliktelser. Kommunale foretak kan følgelig ikke slås konkurs. Dersom foretakets virksomhet avvikes eller overføres til en annen organisasjonsenhet vil kommunen fortsette å hefte for forpliktelser som foretaket har pådratt kommunen. Foretak kan inngå avtaler på vegne av kommunen, men er ikke part i avtalene selv. De kommunale foretakene kan heller ikke være part i rettsaker eller i forhold knyttet til offentlige myndigheter.

I forarbeidene til kommuneloven legges det opp til at kommunale foretak (KF) skal ha en forholdsvis selvstendig rolle innenfor kommunen. Organisasjonsmodellen er i utgangspunktet tiltenkt

kommunens mer forretningspregede virksomhet. Gjennom bestemmelsene i kommunelovens kapittel 9 søker lovgiver å legge til rette for en organisasjonsstruktur som ivaretar ønsket om kommunal styring og kontroll samtidig som foretakenes ledelse gis et nødvendig forretningsmessig handlingsrom.

Ledelsen i kommunale foretak har et betydelig større handlingsrom enn ledelsen i tradisjonelle kommunale organisasjonsheter som etater og virksomheter.

Aksjeselskapsformen utgjør et alternativ til foretaksmodellen dersom kommunen ønsker å fristille virksomheten i enda større grad. Kommunen vil da begrense det økonomiske ansvaret ved at virksomheten skilles ut som et eget rettssubjekt. Valget om å organisere virksomheten innenfor rammen av en kommunal etat, et kommunalt foretak (KF), et interkommunalt selskap (IKS), et kommunalt aksjeselskap (AS) eller en stiftelse bør bero på virksomhetens formål samt kommunens ønske om styring og kontroll.

2.2 Rolleavklaring

Styret i et kommunalt foretak er direkte underordnet kommunestyret. Daglig leder er igjen direkte underordnet styret. En klar rolle- og ansvarsfordeling mellom kommunestyret, kommunedirektør, styret og daglig leder er en helt sentral forutsetning for å kunne etablere kommunalt foretak (KF) som en velfungerende organisasjonsmodell.

Formålsparagrafen bør følgelig angi klare rammer for foretakets virksomhet. Dette for å unngå tvil om kompetanseforholdet mellom styret og andre kommunale organer.

2.2.1 Styret

Kommunale foretak (KF) skal ledes av et styre og en daglig leder, jf. kommunelovens § 9-4. Både styret og daglig leder er obligatoriske organer. Styrets ledelsesansvar gjelder ikke bare den rent forretningsmessige siden av virksomheten, men generelt forvaltningen av de verdier kommunen har overført til foretaket. Styrets ledelsesansvar er både en rett og en plikt. Styret kan ikke overføre beslutningsmyndighet i visse saker til kommunestyret med mindre saken er av en slik karakter at den etter lov, vedtekter eller instruks hører under kommunestyrets myndighetsområde.

Kommunelovens § 9-8 angir styrets myndighet. Styret har myndighet til å treffe avgjørelser i alle saker som gjelder foretaket og dets virksomhet. Styret skal også påse at virksomheten drives i samsvar med foretakets formål, vedtekter, kommunens økonomiplan og årsbudsjett samt andre vedtak eller retningslinjer fastsatt av kommunestyret.

Styret representerer foretaket utad og inngår avtaler på kommunens vegne innenfor foretakets formål, jf. § 9-17. Representasjonsretten følger direkte av loven og kan ikke fratras styret gjennom vedtekter eller instruks. Kommunestyret kan imidlertid instruere styret om utøvelsen av representasjonsretten. Bestemmelsen begrenser ikke ordførerens representasjonsrett etter kommunelovens § 6-1 annet ledd, som også omfatter foretakene. Representasjonsretten må i utgangspunktet utøves av styremedlemmene i fellesskap. Dette vil i praksis innebære at samtlige styremedlemmer må skrive under på avtaler som styret inngår på vegne av foretaket. Styret har imidlertid adgang til å legge representasjonsretten til et enkeltstående styremedlem, flere styremedlemmer i fellesskap eller til daglig leder.

Kommunestyret kan innskrenke styrets myndighet til å delegere representasjonsretten gjennom vedtektene.

Kommunelovens § 9-5 fastsetter at styret skal bestå av minst tre medlemmer. Loven fastsetter ingen øvre grense for antallet styremedlemmer. Kommunestyret velger selv styret samt styrets leder og nestleder. Kommunestyrets valgmyndighet kan ikke delegeres. Et flertall av de ansatte ved foretaket kan kreve at inntil en femtedel av styrets medlemmer og varamedlemmer velges blant de ansatte, jf. kommuneloven § 9-6. Valgperioden for styremedlemmene er to år med mindre annet er fastsatt i vedtektene. Valgperioden kan ikke settes lengre enn fire år, dvs. kommunevalgperioden. Loven begrenser ikke gjenvalg av styremedlemmer.

Kommunestyret kan når som helst foreta nyvalg av de medlemmer som er valgt av kommunestyret. Daglig leder kan ikke være medlem av styret, jf. § 9-5. Styret skal i henhold til lovens § 9-8 annet ledd føre tilsyn med daglig leders ledelse av virksomheten. Styret plikter å iverksette tiltak hvis det er forhold som tyder på at det er svikt i daglig leders ledelse av virksomheten. Styrets tilsynsoppgave overfor daglig leder vil kunne undergraves hvis daglig leder selv er medlem av styret.

Kommunelovens § 9-9 fastsetter forretningsorden for styremøtene i kommunale foretak (KF). Lovens kapittel 11 om saksbehandlingsregler i folkevalgte organer gjelder ikke fullt ut for foretakene, jf. § 11-1. Bestemmelsene i § 11-3 annet og tredje ledd gjelder også for kommunale foretak det gjør også §§ 11-4 til 11-7, § 11-10 og § 11-11, vedlegg kommuneloven kapittel 11.

Valg av styre skjer etter reglene om forholdsvalg og avtalevalg i lovens §§ 7-6 og 7-7.

Styrets møter holdes for åpne dører, dørene skal likevel lukkes dersom styret skal behandle opplysninger som er underlagt lovbestemt taushetsplikt. Kommuneloven § 11-5 gjelder tilsvarende og innebærer at møtet kan lukkes dersom hensynet til personvern krever at møtet lukkes, eller at hensynet til tungtveiende offentlige hensyn tilsier at møtet lukkes og det ville kommet frem opplysninger i møtet som kunne vært unntatt fra innsyn etter offentliglova hvis disse hadde stått i et dokument.

2.2.2 Kommunestyret

Kommunestyret er direkte overordnet styret i et kommunalt foretak og utgjør således foretakets generalforsamling. Kommunestyret kan på ulike måter innskrenke styrets myndighet. Bestemmelsene i kommunelovens kapittel 9 tilsier at innskrenkninger i styrets normalkompetanse som følger av loven og foretakets formål må angis positivt.

Kommunestyret kan i henhold til lovens § 9-10 innskrenke styrets myndighet ved å ta inn bestemmelser i vedtektene om at visse vedtak må godkjennes av kommunestyret. Uten en slik godkjenning av styrets vedtak vil ikke vedtaket være bindende for kommunen. Bestemmelsen gir kommunestyret anledning til å føre en noe nærmere kontroll med visse typer av saker. Kommunestyret kan også innskrenke styrets myndighet gjennom generelle og individuelle instruksjoner. Styret har ansvaret for å påse at slike instruksjoner følges opp i forhold til daglig leder.

Kommunestyret forutsetter at foretakenes økonomiske disposisjoner holdes innenfor de budsjetttrammer som foretaket er direkte eller indirekte underlagt. Kommunestyret vil dermed påvirke styrets beslutningskompetanse ved å vedta foretakenes budsjetttrammer og budsjettfullmakter i kommunens budsjett.

Styrets myndighet begrenses videre av kommunens økonomiplan ved at styret ikke kan foreta økonomiske disposisjoner som endrer vesentlige elementer i økonomiplanen. Styret kan heller ikke inngå kontrakter som vil påføre kommunen utgifter i et tidsrom utover økonomiplanens gjeldende planperiode, jf. § 14-3. Det er kommunestyret som har beslutningsmyndighet i slike saker.

2.2.3 Daglig leder

Kommunale foretak (KF) skal ha en daglig leder som ansettes av styret, jf. § 9-11. Det kan vedtekstfestes at ansettelsesmyndigheten legges til kommunestyret eller formannskapet. Ansettelsesmyndigheten kan ikke overlates til andre enn de ovennevnte organ.

Kommuneloven § 9-12. Daglig leders myndighet

Daglig leder er ansvarlig for den daglige ledelsen av foretaket. Daglig leder er direkte underordnet styret og skal følge de retningslinjene og påleggene som styret gir.

Daglig leder har det løpende personalansvaret.

Den daglige ledelsen omfatter ikke saker som er av uvanlig art eller av stor betydning for foretaket. Slike saker kan daglig leder bare avgjøre hvis styret i det enkelte tilfellet har gitt daglig leder myndighet til det, eller hvis det vil føre til vesentlig ulempe for foretaket eller for kommunen å vente på styrets beslutning. Daglig leder skal så snart som mulig informere styret om sine vedtak

Daglig leder er direkte underordnet styret og skal følge de retningslinjer og pålegg som styret gir. Styret har et leder- og tilsynsansvar overfor daglig leder, jf. § 9-8 annet ledd. Bestemmelsen bør ses i sammenheng med lovens § 9-16 1. ledd som tilsier at kommunedirektøren ikke har instruksjons- eller omgjøringsmyndighet overfor daglig leder innenfor styrets myndighetsområde. I et kommunalt foretak er det daglig leder som innenfor rammene av § 9-12 har den administrative myndigheten.

Daglig leder skal sikre at det utøves en tilfredsstillende internkontroll i foretaket. Daglig leders ansvar for foretakets virksomhet er langt på vei analogt med kommunedirektørens ansvar for administrasjonens virksomhet. Daglig leder skal påse at foretaket drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner samt at foretaket er gjenstand for betryggende kontroll.

Kommunelovens § 9-12 pålegger daglig leder et særskilt ansvar i forhold til å sørge for at foretakets bokføring er i samsvar med lov og forskrifter og at formuesforvaltningen er ordnet på en betryggende måte. Daglig leder har ansvaret for den interne administrative kontroll med foretakets virksomhet, herunder ansvar for å etablere rutiner som sikrer at regnskapene gir tilstrekkelig informasjon om forvaltningen av midlene, at rutiner for inn- og utbetalinger er betryggende mv. Styret har et overordnet ansvar for å påse at slike rutiner er etablert.

Daglig leder representerer foretaket utad i saker som faller innenfor daglig leders myndighet etter § 9-12, jf. § 9-17. Daglig leder har dermed myndighet til å representere foretaket utad innenfor den daglige ledelse. Daglig leder har ikke uten særskilt fullmakt myndighet til å representere foretaket i saker som er av uvanlig art eller stor betydning. Styret kan imidlertid gi slik fullmakt i enkeltsaker.

Kommunestyret kan bestemme at ledere av kommunale foretak skal ansettes på åremål. Åremålsperioden skal være på minst seks år, jf. kommuneloven § 13-2.

2.2.4 Kommunedirektøren

Kommunelovens § 9-16 angir foretakets forhold til kommunens øvrige administrasjon

§ 9-16. Forholdet til kommunens eller fylkeskommunens administrasjon

Kommunedirektøren i kommunen eller fylkeskommunen har ikke instruksjons- eller omgjøringsrett overfor foretakets daglige leder.

Kommunedirektøren kan instruere styret og daglig leder om at et vedtak i foretaket ikke skal iverksettes før kommunestyret eller fylkestinget har behandlet saken.

Kommunedirektøren skal gis anledning til å uttale seg før styret treffer vedtak i saker som også skal behandles av kommunestyret eller fylkestinget. Uttalelsen skal legges fram for styret i foretaket når styret skal behandle saken. Styrets vedtak skal sendes til kommunestyret eller fylkestinget via kommunedirektøren.

Hovedregelen i bestemmelsens første ledd er at kommunedirektøren ikke har instruksjons- eller omgjørelsesmyndighet overfor foretakets daglige leder innenfor styrets myndighetsområde.

Det gjøres unntak fra dette i bestemmelsens andre ledd. Bestemmelsen gir kommunedirektøren myndighet til å instruere foretakets ledelse om at iverksettelsen av en sak skal utsettes til kommunestyret har behandlet saken. Når kommunedirektøren har truffet et vedtak om utsatt iverksettelse kan ikke vedtaket effektueres før kommunestyret har behandlet saken og eventuelt gitt sin tilslutning til denne.

Kommunedirektøren har som i den øvrige kommunale forvaltningen møte- og talerett i foretakets styre, jf. § 13-1. Ordføreren har likeledes møte- og talerett i styret etter § 6-1. I henhold til lovens § 9-9 har styret adgang til å fatte vedtak i saker som ikke er oppført på saklisten dersom det er fulltallig. Vedtak om å ta opp slik sak til behandling må fattes enstemmig. Kommunedirektøren skal imidlertid varsles før saken behandles av styret. Til grunn for denne bestemmelsen ligger behovet for å ivareta kommunedirektørens adgang til å kreve utsatt iverksettelse av vedtak jf. § 9-16.

Bestemmelsene i tredje ledd regulerer kommunedirektørens myndighet ved kommunestyrets behandling av saker som angår foretaket. Dette kan være saker som skal godkjennes av kommunestyret etter lovens § 9-10 eller saker som skal forelegges kommunestyret i tråd med instruks eller særskilt lovbestemmelse. Før foretakets styre behandler enn slik sak skal den forelegges kommunedirektøren slik at vedkommende får anledning til å uttale seg om saken.

Foretakets daglige ledelse har et ansvar for å påse at sakene som forelegges styret og folkevalgte organer er forsvarlig utredet. Dersom kommunedirektøren velger å gi en uttalelse skal denne legges frem for styret ved behandling av saken. Kommunedirektøren vil således kunne gi styret informasjon om sitt syn på saken slik at styret også kan ta dette med i sin vurdering.

Kommunedirektøren har videre et ansvar for å legge til rette for politisk styring av de kommunale foretakene, herunder utrede og fremme saker som angir prinsipper for kommunens eierstyring samt strategier for kommunens eierskap.

2.2.5 Møtepunkter og samhandling

De kommunale foretakene har en rekke kontaktpunkter opp mot ulike avdelinger i kommunen og derigjennom også kommunedirektøren som øverste leder av den samlede kommunale administrasjonen. Det er derfor viktig med faste møtepunkter mellom foretakene og kommunens ledelse.

Kommunestyret fastsetter at kommunale foretak skal rapportere til kommunestyret hvert kvartal, på samme måte som kvartalsrapportering for kommunen for øvrig, der frister følger av fastsatte frister for kommunens enheter, jf. økonomireglementet. Det er utarbeidet en mal for kvartalsrapportering for foretakene.

Det avtales kvartalsvis kontaktmøter med hvert av foretakene i forkant av kvartalsrapportering, mellom kommunedirektøren og det enkelte kommunale foretak. Formålet med møtene er informasjonsutveksling samt å ha en god dialog rundt drift og utvikling. På bakgrunn av

kontaktmøtene mellom kommunedirektør og foretakets ledelse, samordner og koordinerer kommunedirektøren kvartalsrapporteringen for kommunen og foretakene.

Kontaktmøtene med foretakene har ingen formell funksjon/beslutningsmyndighet.

Foretakene skal oversende sakslister, saksdokumenter og protokoller fra styremøtene til kommunedirektøren. Sakslister og saksdokumenter skal oversendes kommunedirektøren uten ugrunnet opphold og senest 6 dager i forkant av styremøtene.

3. Arbeidsgiverpolitikk

Kapittel 3 redegjør for sentrale element i Orkland kommunes arbeidsgiverpolitikk. Kapittelet tydeliggjør videre foretakenes stilling i forhold til de enkelte elementene i arbeidsgiverpolitikken, herunder styrets og daglig leders ansvar og myndighet.

3.1 Arbeidsgiveransvar

De kommunale foretakene (KF) er en del av kommunen som rettssubjekt. Arbeidsgiveransvaret tilligger følgelig Orkland kommune. Kommunes arbeidsgiverpolitikk reguleres av gjeldende lover og forskrifter samt inngåtte avtaler. Strategier og retningslinjer for utøvelse av arbeidsgiverpolitikken er nedfelt i kommunes personalpolitiske retningslinjer.

Kommuneloven § 9-12 gir daglig leder det løpende personalansvaret i foretaket, inkludert ansettelse, oppsigelse, suspensjon, avskjed og andre tjenstlige reaksjoner, hvis ikke annet er fastsatt i lov.

3.2 Administrasjonsutvalget

Det skal i alle kommuner opprettes ett eller flere partssammensatte utvalg - administrasjonsutvalg – for behandling av saker som gjelder forholdet mellom kommunen som arbeidsgiver og de ansatte, jf. kommuneloven § 5-11. Administrasjonsutvalget i Orkland kommune består av 11 medlemmer med varamedlemmer valgt av kommunestyret, samt 2 medlemmer med varamedlemmer som er utpekt av de ansattes organisasjoner i henhold til Hovedavtalens bestemmelser. Utvalget har avgjørelsesmyndighet i saker knyttet til personalpolitiske planer, endringer i personalreglement og andre reglement vedrørende arbeidsforhold, overordnet organisasjonsutvikling mv.

I forarbeidene til Lov om endringer i kommuneloven m.m. (kommunalt og fylkeskommunalt selskap)² fremkommer det at kommunestyret står fritt til å avgjøre om det skal være ett felles utvalg for hele kommunen eller flere utvalg knyttet til forskjellige sektorer. Det er adgang til å opprette et eget partssammensatt utvalg for de kommunale foretakene. Kommunestyret bestemmer selv, eventuelt etter forhandlinger med de ansatte, hvilken myndighet administrasjonsutvalget skal ha. Partssammensatte utvalg reguleres videre av Hovedavtalen del B § 4. Der de ansatte er representert i foretakets styre gjelder ikke HA del B § 4, jf HA del B § 5.

Administrasjonsutvalgets vedtak vil ikke være gjeldende for de kommunale foretakene.

Kommunestyret må eksplisitt delegerer myndighet til administrasjonsutvalget, herunder fatte vedtak

² Ot.prp. nr. 53 (1997-1998) Om lov om interkommunale selskaper og lov om endringer i kommuneloven m.m. (kommunalt og fylkeskommunalt selskap).

som begrenser styrets normalkompetanse, for at utvalgets vedtak skal være gjeldende for foretakene.

3.3 Arbeidsmiljøutvalg (AMU) og verneombud

Arbeidsgiver er i henhold til Arbeidsmiljølovens § 7-1 pliktig til å opprette et arbeidsmiljøutvalg (AMU). Det skal etableres et eget underutvalg av AMU i det enkelte foretak i henhold til arbeidsmiljølovens § 7-1 nr. 2.

Det enkelte foretak skal velge et verneombud, jf. arbeidsmiljølovens § 6-1.

3.4 Arbeidsgiverpolitikk

Orkland kommune har utarbeidet en arbeidsgiverpolitikk som er gjeldende for hele kommunen. Arbeidsgiverpolitikken er ett av flere innsatsområder som skal bidra til å gjøre kommunen i stand til å gi innbyggerne et tilbud som samsvarer med overordnede målsettinger og ambisjonsnivå. Arbeidsgiverstrategien skal videre medvirke til at kommunen videreutvikles som en attraktiv arbeidsgiver.

Arbeidsgiverpolitikken angir hvordan oppfølging skal gjennomføres i praksis, herunder de arbeidsgiverpolitiske satsingsområdene for den gjeldende perioden. Arbeidsgiverpolitikken omfatter de holdninger, verdier og handlinger som arbeidsgiver står for i relasjonen mellom leder og medarbeider, medarbeider og innbygger/bruker/partner, samt arbeidsgiver og arbeidsmarked.

Gjeldende arbeidsgiverpolitikk er vedtatt av kommunestyret den 20.11.2019.

Kommunale foretak har anledning til å utvikle en egen arbeidsgiverstrategi/politikk som er tilpasset foretakets formål, organisasjon og virksomhet. Foretakene kan alternativt vedta at Orkland kommunes arbeidsgiverpolitikk skal ligge til grunn for foretakets virksomhet. Styret skal påse at foretaket har vedtatt en arbeidsgiverstrategi/politikk.

3.5 Personalreglement/permisjonsreglement

Orkland kommunes personalreglement skal, som en del av kommunens arbeidsgiverpolitikk og personalforvaltning, regulere forholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Arbeidsgiver, dvs. ledere på alle nivå, har ansvaret for å praktisere reglementet.

Orkland kommunes personalreglement skal også være gjeldende for de kommunale foretakene.

Dette gjelder reglement for:

- Ansettelse
- Arbeidstidsbestemmelser
- Lønnspolitikk
- Permisjonsreglement
- Sykefraværsoppfølging

Styret kan vedta eventuelle tillegg til personalreglementet som tar høyde for problemstillinger som er særegne for foretaket. Bestemmelsene i et slikt tillegg er kun gjeldene dersom de ikke er i strid med gjeldende lover og forskrifter eller sentrale avtaler. Styret kan ved behov vedta at enkelte

bestemmelser i kommunens personalreglement ikke skal være gjeldende for foretaket. En slik tilpasning av personalreglementet skal forelegges kommunestyret for endelig godkjenning.

Hovedavtalen og Arbeidsmiljøloven regulerer forholdet til de ansatte ved konkurranseutsetting og virksomhetsoverdragelse.

3.6 Etiske retningslinjer

Orkland kommune har utarbeidet en etisk standard for ansatte i kommunen. En etisk standard, herunder en bevisstgjøring rundt etiske problemstillinger, har bl.a. til hensikt å klargjøre hva som er rett og galt i gitte situasjoner. Det er de faktiske handlingene og holdningene som danner grunnlaget for kommunens omdømme i befolkningen.

Styret har et ansvar for å påse at foretaket utarbeider og følger opp etiske retningslinjer. De etiske retningslinjene skal ta utgangspunkt i den etiske standarden for ansatte i Orkland kommune og bør videre tilpasses det enkelte foretakets virksomhet.

3.7 Internkontroll/HMS

De kommunale foretakene skal ha systemer for internkontroll/HMS som tilfredsstillende gjeldende lover og forskrifter, samt kravene nedfelt i retningslinjer til internkontroll/HMS-system på virksomhetsnivå.

Daglig leder har et overordnet ansvar for å utvikle og følge opp systemene i samarbeid med de ansatte. Styret skal påse at det er implementert systemer som er i tråd med de ovennevnte kravene. Systemene for internkontroll/HMS skal av den grunn forelegges styret for godkjenning. Daglig leder skal også avgi kvartalsvis rapporter, jf. økonomireglementet, til styret som redegjør for HMS-arbeidet og utøvelsen av internkontroll i foretaket. Styret har et særskilt ansvar for å følge opp sykefraværet, herunder påse at det iverksettes tiltak for å sikre et lavest mulig sykefravær.

Orkland kommune v/personalavdelingen yter de tjenestene til foretaket som framgår av avtale om stabstjenester mellom kommunen og foretaket

Foretakene er tilknyttet kommunens elektroniske system for rapportering av avvik, med mindre det er fattet beslutning om å benytte annet system for avviksrapportering for det enkelte foretak. Dersom et foretak benytter egen avviksrapportering, vil dette fremgå av kapittel 7.

Foretakene er en del av Orkland kommunes rammeavtale for Bedriftshelsetjeneste og har gjennom denne tilknyttet godkjent bedriftshelsetjeneste. Det kan unntaksvis besluttes at det enkelte foretaket kan inngå avtale med egen bedriftshelsetjeneste, dette vil fremgå i kapittel 7.

3.8 Forhandlingsbestemmelser

De kommunale foretakene er medlem av Kommunenes Sentralforbund (KS) gjennom sin tilhørighet til Orkland kommune. Foretakene er således bundet av gjeldende Hovedavtale og Hovedtariffavtale.

Kommunestyret kan gjennom fastsetting av foretakenes vedtekter delegere forhandlingsansvaret til foretaket. Der forhandlingsansvaret er delegert til foretaket skal forhandlingene føres mellom foretakets styre/ledelse og tillitsvalgt i foretaket, eventuelt med bistand fra hovedtillitsvalgt i kommunen, jf. Hovedavtalen del B § 5.

For å styrke tjenestetilbudet overfor kommunale bedrifter har KS opprettet KS Bedrift som er en arbeidsgiverorganisasjon for kommunale bedrifter. Foretakene skal ha adgang til å søke medlemskap i KS Bedrift. Foretakene vil fortsatt være bundet av Hovedavtalen og Hovedtariffavtalen. KS Bedrift fremforhandler med hjemmel i Hovedtariffavtalen generelle særavtaler for konkurranseutsatte bedrifter. Særavtalene vil være lite relevante for kommunale foretak som ikke er konkurranseutsatte, dvs. hvor majoriteten av oppdragene utføres i egenregi. Medlemskap i KS Bedrift vil av den grunn hovedsakelig være en arena for informasjon og faglig fellesskap.

Daglig leders lønnsnivå skal være konkurransedyktig men ikke ledende innenfor foretakets bransje. Foretakenes lønnsstrategi skal ta utgangspunkt i kommunens lønnspolitikk. Lønnsveksten i foretakene skal således være på linje med den generelle lønnsutviklingen i Orkland kommune.

3.9 Pensjon/forsikring

Orkland kommune har p.t. pensjonsordninger i Kommunal Landspensjonskasse (KLP). Foretakenes pensjonsansvar i forhold til den ordinære tariffestede tjenstepensjonsordningen skal dekkes gjennom pensjonsordninger hos den leverandør som Orkland kommune til enhver tid benytter.

De kommunale foretakene er selv ansvarlig for å påse at det er inngått forsikringsavtaler som er tilpasset foretakets virksomhet. Orkland kommune inngår forsikringsavtaler i tråd med gjeldende lover og forskrifter samt Hovedtariffavtalen. Orkland kommune har inngått forsikringsavtaler knyttet til ulykkes- og skadeforsikring, ulykkesforsikring i fritiden og gruppelevsforikring som dekker ansatte i kommunen.

3.10 Kartlegging av medarbeidertilfredshet

Orkland kommune gjennomfører hvert annet år en medarbeiderundersøkelse. Det skal også gjennomføres jevnlig tilbakemeldinger på medarbeidertilfredshet blant de ansatte i kommunale foretak. Styret i foretakene har et overordnet ansvar for å påse at så skjer samt at resultatene følges opp på en tilfredsstillende måte. Daglig leder har det operative ansvaret i forhold til å følge opp resultatene fra medarbeiderundersøkelsene. Foretakene kan etter nærmer avtale velge å delta i Orkland kommunens opplegg for kartlegging av medarbeidertilfredshet.

3.11 Medarbeidersamtale

I Orkland kommune gjennomfører alle ledere årlige medarbeidersamtaler. Det skal gjennomføres årlige medarbeidersamtaler også for ansatte i kommunale foretak. Foretakene kan utarbeide egne maler for medarbeidersamtaler eller benytte maler som er i bruk i Orkland kommune.

3.12 Beredskap

Orkland kommune er pålagt ved lov et generelt ansvar for beredskapsforberedelser. Orkland kommunestyre har vedtatt ROS- analyse for kommunen.

Ros analysen sammen med beredskapsplaner angir hovedlinjene for arbeidet med beredskapsmessige oppgaver og plasserer oppfølgingsansvaret.

Kommunedirektøren har utarbeidet retningslinjer for krisehåndtering i Orkland kommune. Retningslinjene skal ligge til grunn for krisehåndtering i de kommunale foretakene. Retningslinjene skal også ligge til grunn for utarbeidelsen av foretaksspesifikke beredskapsplaner. Styret har ansvar

for å påse at det utarbeides en beredskapsplan for foretaket. Orkland kommune kan ved en krisesituasjon fritt disponere foretakenes utstyr og personell.

4. Økonomi og tjenesteproduksjon

4.1 Prinsipper for økonomistyring og investering

Kommuneloven med tilhørende forskrifter innehar bestemmelser som stiller krav til budsjettering, regnskapsføring, rapportering mv. for kommunale foretak (KF).

Bestemmelsene om kommunale foretak ligger i kommuneloven kapittel 9. Det fremgår av kommuneloven § 9-8 tredje og fjerde ledd at styret

- vedtar et eget årsbudsjett innenfor de rammene som kommunestyret har vedtatt for foretaket
- avlegger årsregnskapet og avgir årsberetningen for foretaket

Det følger videre av kommuneloven § 9-1 fjerde ledd at kommunelovens øvrige kapitler gjelder på tilsvarende måte så langt de passer for foretak.

Kommunale foretak skal utarbeide økonomiplan og budsjett og avlegge eget regnskap for sin virksomhet. Foretakets økonomiplan, årsbudsjett og regnskap skal som hovedregel avlegges etter de samme bestemmelser og prinsipper som gjelder for kommuneregnskapet, basert på bestemmelsene i kommuneloven og forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv av 7.6.2019 og god kommunal regnskapsskikk.

Orkland kommunes økonomireglement vedtatt av kommunestyret 16.12.2020 i sak 102/20 gjelder derfor tilsvarende for kommunens kommunale foretak så langt det passer.

Plikter og beslutningsmyndighet som i kommuneloven med forskrifter og økonomireglementet for Orkland kommune er lagt på kommunedirektør ivaretas av foretakets styre.

- I hovedtrekk innebærer økonomibestemmelsene følgende for kommunens foretak:
 - De økonomiske rammene for foretakets virksomhet må være en del av kommunens 4-årige økonomiplan som vedtas i henhold til bestemmelsene i kommuneloven kapittel 14.
 - Foretakets forslag til økonomiplan skal legges frem sammen med forslaget til økonomiplan som fremlegges av kommunedirektøren og må derfor være vedtatt av foretakets styre minst 5 – fem – uker før forslaget til økonomiplan skal behandles av formannskapet. Dette for at kommunedirektøren skal ha tid til å sette opp foretakets forslag til økonomiplan sammen med kommunens samlede plan for 4-årsperioden. Kommunedirektøren skal også ha anledning til å kommentere foretakets økonomiplan før den vedtas av kommunestyret.
- Foretakets styre vedtar innstilling til driftsbudsjettramme, investeringsbudsjett og evt. ramme for låneopptak til foretakets virksomhet. Kommunestyret skal vedta netto driftsbudsjettramme, investeringsbudsjett og evt. ramme for låneopptak til foretakets

virksomhet før årsskiftet, jf. kommuneloven § 14-3, første ledd.

- Foretakets forslag til årsbudsjett skal fremlegges sammen med forslaget til årsbudsjett som fremlegges av kommunedirektøren og må derfor være vedtatt av foretakets styre minst 5 – fem – uker før forslaget til kommunens årsbudsjett skal behandles av formannskapet. Dette for at kommunedirektøren skal ha tid til å sette opp foretakets forslag til årsbudsjett sammen med kommunens budsjett. Kommunedirektøren skal også ha anledning til å kommentere foretakets årsbudsjett før dette vedtas av kommunestyret. Overføringer mellom Orkland kommune og Orklandbadet KF skal innarbeides i orkland kommunes budsjett.
- Basert på kommunestyrets vedtatte budsjettrammer for foretakets virksomhet vedtar styret foretakets detaljbudsjett. Det vil si vedtak av endelig budsjett innenfor kommunestyrets vedtatte rammer.
- Foretakets styre skal rapportere til kommunestyret om utviklingen i inntekter og utgifter, sammenholdt med årsbudsjettet. Rapportering gjennomføres etter samme system for kvartalsrapportering som i kommunen for øvrig og koordineres av kommunedirektøren. Hvis utviklingen tilsier vesentlige avvik, skal styret foreslå endringer i kommunestyrets vedtatte rammer for foretaket. Økonomireglementets bestemmelser om rapportering og budsjettoppfølging gjelder tilsvarende for foretaket.
- Foretakets årsregnskap må avlegges senest den 15. februar. Dette på grunn av kravet om konsolidering av kommunens regnskaper. Konsolidert regnskap skal avlegges innen 22. februar. Foretakets årsregnskap avlegges basert på kommunelovens bestemmelser med tilhørende forskrifter og god kommunal regnskapsskikk, med de presiseringer og unntak som foreligger for kommunale foretak.
- Foretakets årsberetning skal avgis senest 31. mars. Foretakets årsberetning skal avlegges basert på kravene til årsberetning i kommuneloven med tilhørende forskrifter og god kommunal regnskapsskikk, med de presiseringer og unntak som foreligger for kommunale foretak.
- Når revisjonsberetning foreligger innstiller styret til vedtak vedrørende årsregnskap og årsberetning, som oversendes kontrollutvalget og kommunestyret for endelig behandling og vedtak. Tidspunkt for styrets behandling og innstilling må avklares i forhold til aktuelle møtedatoer i kontrollutvalg og kommunestyret slik at vedtak i kommunestyret kan foreligge innen lovens frist 30. juni året etter regnskapsåret.

4.2 Økonomireglement

Kommunestyret vedtok den 16.12.2020 økonomireglement for Orkland kommune. Dette reglementet omfatter også virksomhet i kommunale foretak etter kommunelovens kapittel 9 og interkommunalt samarbeid etter kommunelovens § 19-1.

Forskrift angir ikke krav om at det skal fastsettes egne økonomireglement for finansforvaltningen i foretak. Kommunen kan imidlertid, dersom en anser det hensiktsmessig, innenfor rammene og begrensningene som er gitt i kommunens økonomireglement, utarbeide nærmere regler for slike virksomheters forvaltning av midler og gjeld.

4.2.1 Kryssubsidiering

Det vil kunne oppstå spørsmål om ulovlig kryssubsidiering mellom de ulike delene av virksomheten. Kryssubsidiering fra skjermet til konkurranseutsatt virksomhet kan være i strid med reglene om offentlig støtte dersom det fører til at den konkurranseutsatte delen av virksomheten får økonomiske fordeler av offentlige midler, jf veileder for EØS-avtalens regler om offentlig støtte.

Kryssubsidiering kan være en konsekvens av hvordan virksomheten er organisert. Departementets veileder for reglene om offentlig støtte angir enkelte typetilfeller;

- Felleskostnader for både offentlig finansiert og konkurranseutsatt virksomhet, eksempelvis administrasjonskostnader, regnskapsføres i den skjermede delen av virksomheten.
- Ledig kapasitet i skjermet virksomhet brukes til å produsere konkurranseutsatte tjenester.
- Det investeres i maskiner og utstyr i den offentlig finansierte delen av virksomheten som gir lavere driftskostnader for den konkurranseutsatte delen av virksomheten.
- Ansatte, utstyr eller lokaler fra den offentlig finansierte delen av virksomheten brukes i den kommersielle delen av virksomheten.

I situasjoner hvor fellestjenester, administrasjon, utstyr, lokaler mv. kommer både skjermet og konkurranseutsatt virksomhet til gode, men kostnadene bæres av den offentlig finansierte delen av virksomheten (kjernevirksomheten), gir dette en fordel for den konkurranseutsatte virksomheten som kan være konkurransevridende og i strid med reglene om offentlig støtte.

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementets veileder – EØS-avtalens regler om offentlig støtte. Se kapittel 3.1 i veileder for EØS-avtalens regler om offentlig støtte for en nærmere omtale av markedsinvestorprinsippet.

4.2.2 Prinsipper for økonomisk oppgjør mellom kommune og foretak

I den grad kommunen fast eller tilfeldig disponerer lokaler som administreres av foretaket, hvor kommunen bærer en vesentlig andel av investerings- og finanseringsutgiftene direkte eller via tilskudd til foretaket, skal kommunen ikke betale markedsleie for lokalene, men kun belastes for sin relative andel av driftskostnader knyttet til den aktuelle bruken av lokalene. Foretaket utsteder faktura til kommunen på det som skal betales.

Kommunens kjøp av tjenester fra foretaket faktureres fra foretaket basert på inngåtte avtaler, eller basert på alminnelig omsetningsverdi der tjenestene ellers omsettes i et marked og det ikke foreligger avtaler mellom kommune og foretaket som regulerer pris. Ved kjøp av tjenester fra foretaket hvor tjenestene ikke ellers omsettes i et marked skal faktureres i henhold til inngåtte avtaler, eller basert på selvkost der pris ikke er regulert i avtale.

Ved fakturering av tjenester hvor kommunen og foretaket regnskapsfører aktiviteten på samme kostrafunksjon må fakturering spesifisere utgiftene på kostraartnivå av hensyn til regnskapsføringen i kommunens regnskap.

4.3 Disponering av mindreforbruk (overskudd)

Mindreforbruk kan anvendes til å justere ned priser eller høyne kvaliteten på tjenestene, finansiere investeringer, avsettes til foretakets egenkapital eller tilbakeføres til kommunekassen. Foretakene ble etablert på bakgrunn av en forventning om at organisasjonsformen ville gi en kostnadseffektiv produksjon.

Virksomhet/aktivitet som i vesentlig grad er finansiert med tilskudd/overføringer fra kommunen skal behandles basert på prinsippene for selvkost som gjelder for andre selvkosttjenester i kommunen. Dvs. at overskudd på disse tjenestene skal avsettes til fond og brukes til å finansiere framtidige utgifter og/eller dekke tidligere underskudd på de samme tjenestene. Foretaket kan ikke bruke overskudd fra slike tjenester til å dekke utgifter/underskudd i andre deler av foretaket uten at dette er vedtatt/godkjent av kommunestyret gjennom budsjettvedtaket eller vedtak i særskilt sak. Når et foretak har et regnskapsmessig overskudd (mindreforbruk) før strykninger etter § 4-3 i forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv., vil det på bakgrunn av ovennevnte være aktuelt å tilbakeføre en andel av overskuddet til kommunen. Orkland kommune skal sikre at foretakene gis tilfredsstillende rammevilkår. En eventuell overføring av midler til kommunekassen skal derfor vurderes opp mot foretakenes soliditet. I situasjoner hvor det vil være aktuelt med en tilbakeføring av midler til kommunekassen skal foretakene beholde en andel av overskuddet. Dette bl.a. for å muliggjøre en videre styrking av soliditeten og en egenfinansiering av investeringer som kan effektivisere driften.

I det følgende oppstilles enkelte retningslinjer som skal ligge til grunn for tilbakeføring av midler fra de kommunale foretakene til kommunekassen. Retningslinjene uttrykker kommunes forventninger i forhold til foretakenes overskuddsdisponering. Hensikten med klare retningslinjer for overskuddsdisponering vil være å skape forutsigbare rammevilkår både for kommunen og foretakene. Retningslinjene tar utgangspunkt i aksjelovens kapittel 8 (utdeling av utbytte og annen anvendelse av selskapets midler) og er videre tilpasset de juridiske, organisatoriske og økonomiske rammevilkårene til foretakene.

Retningslinjene preges således av at kommunen fullt ut er ansvarlig for foretakenes forpliktelser og at foretakene følgelig ikke kan slås konkurs.

- Det skal kun tilbakeføres en andel av netto driftsresultat korrigert for bruk av og avsetning til bundne drifts- og investeringsfond.
- Det skal kun tilbakeføres midler til kommunekassen dersom foretakenes egenkapitalandel etter utbetaling kan klassifiseres som *tilfredsstillende* eller bedre. Det er styrets ansvar å vurdere kravet til forsvarlig egenkapital, og hvis styret mener at kravet til forsvarlig egenkapital blir brutt med en slik utbetaling er det styret som må ta opp dette og klargjøre overfor kommunestyret hvorfor styret anser beløpet å være for høyt.
- En eventuell tilbakeføring av midler til kommunen skal vurderes opp mot foretakets gjeldsgrad.

4.4 Anskaffelsesstrategi

Orkland kommunes anskaffelsesstrategi ble vedtatt av fellesnemnda i forbindelse med kommunesammenslåingen og gjelder for perioden 2019 – 2022. Strategien skal bidra til å sikre at anskaffelsesvirksomheten gjennomføres i henhold til relevante regelverk og retningslinjer. Anskaffelsesstrategien skal også gi kommunens tilknyttede enheter, samarbeidspartnere og leverandører innsikt i rammene for anskaffelsesvirksomheten i Orkland kommune. Strategien er gjeldende for alle virksomheter i kommunen, herunder kommunale foretak.

Kommunale foretak har fullmakt til selv å inngå avtaler om kjøp av varer og tjenester. Daglig leder er ansvarlig for at foretakets anskaffelser gjennomføres i henhold til relevante regelverk og retningslinjer, herunder kommunens anskaffelsesstrategi. Daglig leder har videre ansvaret for oppfølgingen av kontrakter som foretaket har inngått. Fullmaktene er imidlertid begrenset der det er etablert overordnede avtaler. Det enkelte foretak skal være lojal i forhold til etablerte avtaler. Daglig leder skal i forkant av en anskaffelsesprosess kontrollere at det ikke foreligger overordnede avtaler i kommunen som også omfatter foretaket.

Gjennom kommuneovergripende rammeavtaler oppnås det som oftest en lavere pris og gunstigere leveringsbetingelser enn hva som er mulig å oppnå dersom varer og tjenester anskaffes enkeltvis. Rammeavtaler vil følgelig kunne utløse stordriftsfordeler og redusere transaksjonskostnadene. Ved bruk av rammeavtaler vil kommunen videre kunne sikre at sosiale, etiske og miljømessige hensyn ivaretas i anskaffelsesprosessen. Inngåelse av kommuneovergripende rammeavtaler benyttes også som et virkemiddel for å øke formaliseringsgraden. Økt formalisering av anskaffelsesprosessene medfører lavere risiko for brudd på regelverket og misligheter knyttet til kommunens anskaffelsesvirksomhet.

Anskaffelsesstrategien legger opp til en betydelig grad av brukermedvirkning i anskaffelsesprosesser. Ved større anskaffelser og for de største kommuneovergripende avtalene skal det oppnevnes brukergrupper som skal ha ansvaret for gjennomføringen av anskaffelsen.

De aktuelle foretakene skal utpeke representanter til slike brukerutvalg. Brukerutvalgene administreres av Innkjøpsansvarlig. Foretakene sikres følgelig innflytelse i prosessen forut for inngåelsen av en rammeavtale.

4.5 Administrative støttefunksjoner/fellestjenester

Kommunale foretak er en del av Orkland kommune som rettssubjekt. Foretak skal som hovedregel benytte kommunens fellestjenester innenfor regnskap, lønn, innkjøp, IT, personaltjenester mv, med mindre kommunestyret beslutter noe annet.

4.5.1 IKT-tjenester

Orkland kommune leverer en rekke IKT-tjenester til foretakene. De kommunale foretakene skal anvende infrastruktur, telefoniløsninger og IT-systemer, herunder generelle fagsystemer, som videreutvikles og driftes av Orkland kommune. Foretaket har anledning til å anskaffe egne systemer spesielt tilpasset foretakets særlige behov, når Orkland kommune ikke har andre egnede løsninger.

IT-avdelingen yter brukerstøtte og rådgivningstjenester til foretakene innenfor IT-området.

Det er inngått en felles avtale om stabstjenester som også omfatter leveranser av tekniske løsninger og tjenester fra IT-avdelingen til foretakene.

Prisfastsettelsen gjenspeiler de reelle kostnadene knyttet til tjenesteleveransene.

IT-avdelingen anskaffer utstyr på vegne av foretak i tråd med kommunens rammeavtaler. Kommunale foretak faktureres for IT-utstyr som anskaffes. Foretak har anledning til å anskaffe egen infrastruktur, systemer og tjenester innenfor IT-området dersom dette ikke omfattes av kommunens rammeavtaler og foretakets behov ikke kan dekkes av løsninger som kommunen allerede har avtaler på.

4.5.2 Regnskap og lønn

Orkland kommune skal levere lønns- og regnskapstjenester til foretakene. Tjenestene omfatter bl.a. systemtilgang, lønnskjøring, fakturabehandling, bilagsbehandling, avstemning og årsoppgjør.

De kommunale foretakene skal følge kommunens generelle rutiner og retningslinjer innenfor regnskapsområdet.

Foretakene har anledning til å benytte seg av kurs og tjenester som tilbys av økonomiavdelingen og personalavdelingen.

4.5.3 Arkiv- og dokumenthåndtering

De kommunale foretakene er underlagt lov av 12. april 1992 nr 126: Lov om arkiv (arkivloven) med tilhørende forskrift. Det overordnede ansvaret for arkivarbeidet i Orkland kommune tilligger kommunedirektøren som øverste leder av den samlede kommunale administrasjonen, jf. kommuneloven § 13-1, og som leder for kommunen som offentlig organ, jf. arkivforskriften § 1-1.

Arkivdanning

De kommunale foretakene skal følge kommunens bestemmelser for arkivtjenesten. Dette innebærer at foretakene skal følge retningslinjene for post-, arkiv- og dokumenthåndtering og bestemmelser om bruk av elektroniske sak- og arkivsystem. Kommunale foretak er registrert med egne post- og besøksadresser, og har et selvstendig ansvar for å besørge en tilfredsstillende post- og arkivhåndtering.

Bevaring av arkivmaterialet

De kommunale foretakene skal avlevere bevaringsverdig arkivmateriale til IKAS etter nærmere fastsatte regler når materialet er 25 år gammelt. Avlevering av arkivmateriale til IKAS innebærer at arkivdepotet overtar det løpende ansvaret for materialet, jf. arkivforskriften § 5-1 tredje ledd. Fram til avleveringen er gjennomført, ligger ansvaret hos det organet som har skapt materialet, eller hos et annet organ som har overtatt det, jf. arkivloven § 6, arkivforskriften § 1-1 første ledd og andre ledd, samt arkivforskriften § 5-3 første ledd.

4.5.4 Anskaffelser

De kommunale foretakene har fullmakt til å inngå avtaler om kjøp av varer og tjenester. Foretakene skal påse at anskaffelsene gjennomføres i henhold til Lov om offentlige anskaffelser med tilhørende forskrifter. Foretakene mottar bistand i anskaffelsesprosesser fra Orkland kommune, på forespørsel.

De kommunale foretakene kan også kjøpe konsulenttjenester fra private aktører for gjennomføring av anbudsprosesser.

4.5.5 Personaltjenester

Personalavdelingen i Orkland kommune yter tjenester til foretaket jf. Avtale mellom kommunen og foretaket om stabstjenester

4.5.6 Kommunikasjon

Kommunikasjonsavdelingen har blant annet ansvar for medie- og samfunnskontakt samt informasjons og kommunikasjonsarbeid for Orkland kommune. De kommunale foretakene mottar tidvis teknisk og faglig bistand fra kommunikasjonsavdelingen.

4.5.7 Avtaler knyttet til bruk av fellestjenester

I kapittel 3 og 5.5 fremkommer det at kommunen leverer en rekke tjenester til kommunale foretak.

I det følgende oppstilles noen generelle retningslinjer som skal ligge til grunn for foretakenes bruk av kommunens fellestjenester;

- Foretakene skal benyttes kommunens fellestjenester og avtaler knyttet til IT, økonomi, personal, strøm, forsikringer o.l. med mindre noe annet følger av lov, vedtekter eller vedtak i kommunestyret. På områder der kommunen ikke har egnede fellestjenester står foretaket fritt til å kjøpe disse tjenestene fra andre.
- Når de kommunale foretakene mottar tjenester fra kommunen, skal det inngås avtaler knyttet til tjenesteleveransen. Avtaler som definerer nivået på tjenesteleveransen (SLA) vil kunne skape en felles forståelse i forhold til omfang, kvalitet, leveringsbetingelser, prioriteringer, forpliktelser og ansvar. Avtalene vil således kunne gi økt forutsigbarhet for foretakene og medføre at de tjenesteytende enhetene kan disponere ressursene på en mer effektiv måte.
- Hvis et foretak mottar fellestjenester vederlagsfritt fra kommunen samtidig som foretaket driver konkurranseeksponert virksomhet vil dette kunne ha en konkurransevridende effekt. Kommunens tjenesteyting vil således kunne gi grunnlag for mistanke om ulovlig offentlig støtte. Et vederlag vil også kunne gi økt effektivitet gjennom å synliggjøre kostnadene knyttet til tjenesteleveransene og derigjennom regulere foretakenes etterspørsel etter tjenestene. En vederlagsberegning kan legge til rette for et effektivt nivå på etterspørselen etter de ulike fellestjenestene.

5 Eierstyring av kommunale foretak (KF)

Orkland kommune har en rolle som både bestiller og eier overfor de kommunale foretakene. Kommunens utøvelse av eierrollen reguleres bl.a. av bestemmelsene i kommuneloven, vedtektene og eierstrategiene. Foretakene er en del av kommunen som rettssubjekt og kommunestyret er således foretakenes øverste myndighet. Kommunens eierstyring utøves følgelig gjennom kommunestyret.

Orkland kommune skal profesjonalisere eierstyringen ved å gjennomføre kompetansetiltak overfor eierorganet og styremedlemmene. Kommunen skal også vektlegge kompetanse ved oppnevningen av styremedlemmer. Det skal være åpenhet knyttet til kommunens eierstyring og foretakenes virksomhet. Kommunen skal videre være en forutsigbar eier med langsiktige mål overfor foretakene.

Orkland kommune skal være en krevende eier men har samtidig et ansvar for å sikre at foretakene oppnår tilfredsstillende rammebetingelser.

5.1 Styresammensetning og godtgjøring til styremedlemmer

Sammensetningen av styret i kommunale foretak (KF) reguleres hovedsakelig av kommunelovens § 9-5 og § 9-6, hvor følgende bestemmelser fremgår:

1. Foretaket skal ha et styre bestående av minst tre medlemmer.
2. Daglig leder og kommunedirektør eller dennes stedfortreder kan ikke være medlem av styret.
3. Et flertall av de ansatte ved foretaket kan kreve at inntil en femtedel av styrets medlemmer og varamedlemmer velges blant de ansatte.

Ifølge forarbeidene til kapittel 9 i kommuneloven vil styret i et kommunalt foretak være et kommunalt organ som omfattes av kommunelovens kapittel 7.

Den som har tapt sin stemmerett eller foretar revisjon for vedkommende kommune er utelukket fra valg til også folkevalgte organer. Den som er ansvarlig for regnskapet i et kommunalt foretak er utelukket fra valg til styret for foretaket. Styret, herunder styrets leder og nestleder, velges av kommunestyret selv. Kommunestyrets valgmyndighet kan ikke delegeres. Videre gjelder reglene om forholdstallsvalg og flertallsvalg i kommuneloven ved kommunestyrets valg av styremedlemmer. Kravene til kjønnsbalanse, vil følgelig gjelde for styrene i kommunale foretak.

Styrets sammensetning reguleres videre av foretakenes vedtekter.

Orkland kommune skal oppnevne styremedlemmer i tråd med bestemmelsene i kommuneloven og foretakenes vedtekter. Orkland kommune skal videre oppnevne styremedlemmer som har rett kompetanse og kapasitet til å ivareta et styreverv i de kommunale foretakene. Styrene skal ha både generalist- og fagspesifikk kompetanse. De enkelte medlemmenes kompetanse og egenskaper skal utfylle hverandre slik at styret som kollegium evner å ivareta kommunens interesser i tråd med foretakenes formål og vedtatte eierstrategier. Valgkomiteen skal vurdere styrets sammensetning ut ifra hvilke behov foretaket til enhver tid har.

Kommunestyret skal følgelig fastsette godtgjøringen til styremedlemmer i kommunalt foretak. Godtgjøringen til styremedlemmene skal ligge på et moderat nivå.

5.2 Habilitet

Kommunelovens § 11-10 og forvaltningslovens kap. II angir habilitetsregler for folkevalgte og offentlige tjenestemenn. Kommuneloven viser til reglene i forvaltningslovens kap. II og angir videre enkelte særregler. Habilitetsreglene har til hensikt å sikre korrekte avgjørelser samt å opprettholde tilliten til den offentlige forvaltningen, herunder opprettholde tilliten til dem som treffer avgjørelser og beskytte beslutningstakerne mot at det sås tvil om deres upartiskhet og troverdighet.

Habilitetsreglene i forvaltningsloven gjelder både for offentlige tjenestemenn og folkevalgte. At en person er inhabil innebærer at vedkommende ikke kan tilrettelegge grunnlaget for eller treffe avgjørelse i en forvaltningssak. Habilitetsreglene er ikke begrenset til saker som innebærer utøvelse av offentlig myndighet. Offentlig forretningsdrift omfattes også av reglene.

Forvaltningslovens § 6 oppstiller regler for habilitet.

Forvaltningslovens § 6 første ledd bokstav e er ikke gjeldende for styremedlemmer i kommunale foretak opprettet i medhold av kommunelovens kap. 9. Dette fordi kommunale foretak ikke er selvstendige rettssubjekter og omfattes dermed ikke av selskapsbegrepet. Spørsmål om inhabilitet skal

imidlertid vurderes ut fra § 6 annet ledd. Bakgrunnen for unntaket er at folkevalgte og tjenestemenn skal kunne ha ledende stillinger eller styreverv i kommunale selskaper ut ifra hensyn til samordning, effektivitet og styring, uten at dette får konsekvenser for deres habilitet. Tankegangen som ligger til grunn for unntaket er at det i disse tilfellene ikke vil være noe motstrid mellom interessene fordi kommunen selv er eneinteressent i selskapet.

Det er ikke kritikkverdig å være inhabil. Det vil imidlertid kunne være kritikkverdig å ikke ta konsekvensene av det, herunder at folkevalgt eller offentlig tjenestemann ikke opplyser om forhold som gjør eller kan gjøre vedkommende inhabil. Inhabilitet som avklares før et vedtak fattes vil ikke medføre annet enn at vedkommende eventuelt fratrer og at en vararepresentant møter i stedet. Hvis et

forvaltningsorgan vedtar at en person ikke er inhabil vil vedkommende delta i behandlingen på lik linje med de øvrige medlemmene av organet. Inhabilitet kan defineres som en saksbehandlingsfeil. Et vedtak er imidlertid ugyldig kun hvis den inhabiles stemmegivning har hatt innflytelse på sakens utfall, jf. forvaltningslovens § 41.

5.3 Opplæring av folkevalgte og styremedlemmer

Kommunestyret er de kommunale foretakenes øverste organ. Orkland kommune skal tilby medlemmene av kommunestyret (generalforsamlingen) opplæring og informasjon om bestemmelsene i kommunelovens kapittel 9, herunder rammene for styring av de kommunale foretakene.

Dersom foretaket ved styret ønsker det, kan de be om opplæring av nye styremedlemmer. Opplæringen av styremedlemmer skal gjennomføres minst en gang hver valgperiode og ikke senere enn seks måneder etter at medlemmene er oppnevnt av kommunestyret.

Orkland kommune forventer at styrene selv vurderer egen kompetanse opp mot kommunens mål og strategier for foretaket. Styret skal hvert år foreta en egevaluering i forhold til kompetanse og utført arbeid. Foretakene skal videre legge til rette for ekstern styreopplæring og gjennomføre egne styreseminarer med fokus på ansvar, oppgaver og roller. Styrene bør også fastsette instruks og utarbeide en årsplan for eget arbeid. Resultatene fra egevalueringen skal rapporteres til eierorganet i form av årsrapporter eller gjennom eiermøter.

5.4 Samfunnsansvarlig forretningsdrift

Orkland kommunes eierskap skal fremme samfunnsansvarlig forretningsdrift og en bærekraftig Samfunnsutvikling. Det stilles også klare forventninger til at styrer i kommunale foretak utarbeider og følger opp etiske retningslinjer samt integrerer samfunnsansvar i forretningsdriften.

5.4.1 Samfunnsansvarlig tjenesteproduksjon

Foretakene vil utøve samfunnsansvar gjennom å sikre en effektiv tjenesteproduksjon og en rimelig avkastning på den investerte kapitalen. Orkland kommune forventer imidlertid at foretakenes samfunnsansvar også omfatter miljømessige og sosiale aspekter ved virksomheten.

Orkland kommune skal etterspørre og forbruke varer og tjenester som er produsert etter høye miljømessige, sosiale og etiske standarder, jf. kommunens anskaffelsesstrategi.

Anskaffelsesstrategien for Orkland kommune angir krav om at leverandører og avtalepartnere skal respektere grunnleggende menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og ivareta miljøhensyn.

Varer som leveres til Orkland kommune skal være fremstilt under forhold som er forenlige med krav som bygger på sentrale FN-konvensjoner, ILO-konvensjoner og nasjonal arbeidslovgivning på produksjonsstedet.

6. Implementering og revidering av eierstrategiene

Orkland kommunestyre er foretakenes eierorgan. Det er kun kommunestyret som har myndighet til å fatte vedtak som er bindende for foretakene, med mindre kommunestyret har delegert slik myndighet i tråd med gjeldende lover og forskrifter. En eierstrategi som er vedtatt av kommunestyret vil følgelig utgjøre en bindende instruks som styret og daglig leder har et ansvar for å følge opp. Kommunedirektøren har også et ansvar for å påse at strategiene følges opp.

Eierstrategiene skal revideres minst en gang hver valgperiode og ellers etter behov. Eierstrategiene skal revideres i løpet av det første året i en ny valgperiode.

7. Foretaksspesifikke eierstrategier og bestemmelser

Dette punktet må ses i sammenheng med Orkland kommunes generelle eierskapsstrategi.

7.1 Eierstrategi for Orklandbadet KF

Orklandbadet KF sitt hovedformål er å drifte og utvikle folkehelsesenteret inklusive badeanlegget, treningssenterm.m.v slik at det gir et godt tilbud til kommunens og regionens innbyggere, tilreisende, næringsliv og samarbeidspartnere innenfor:

- Idrett og fritidsaktivitet
- Opplevelse
- Opplæring
- God folkehelse
- Omdømmebygging

Orklandbadet KF skal forestå driften i tråd med lovverk og vedtatte retningslinjer

Foretaket skal videreutvikles som en attraktiv møteplass for kommunens innbyggere.

Foretaket skal tilpasse tjenestetilbudet i tråd med den teknologiske utviklingen innenfor tjenesteområdene.

Foretaket skal søke å etablere regionale samarbeidsløsninger som kan bidra til å styrke foretakets tjenestetilbud og sikre en kostnadseffektiv drift.

Foretaket skal delta i prosjekter og nettverk som bygger opp om foretakets formål og sentrale mål i kommunens folkehelse og idrettspolitik.

Foretaket skal integrere samfunnsansvar i tjenesteproduksjonen. Foretaket skal blant annet ha en klar miljøprofil.

Orklandbadet KF skal tilstrebe at virksomheten er mest mulig ressurs-, avfalls- og klimavennlig. Foretaket skal bidra til å utvikle tjenester og driftsformer som gir minst mulig ulempe for miljøet og størst mulig gevinst for kommunen, innbyggerne, brukere mv.

7.2 Særskilte bestemmelser for Orklandbadet KF

Orklandbadet KF er opprettet og satt i drift før Orkland kommune vedtok et styringsdokument for kommunale foretak (KF). Orklandbadet KF har derfor noen egne ordninger knyttet til system og tjenester, dette gjelder b.la. for system for avviksrapportering og for tilslutning til Bedriftshelsetjeneste, dette kan også gjelde enkelte andre system eller tjenester. Det er en målsetning at Orklandbadet KF på sikt, skal samkjøre sine systemer og tjenester med Orkland kommune.

Orkland kommune og Orklandbadet KF inngår en avtale om stabstjenester som vil vise innhold, omfang og kostnadsdekning knyttet til disse. Det skal videre inngås avtaler om bruk av folkehelsesenteret mellom Orkland kommune og Orklandbadet KF. Det er utarbeidet utkast til avtaler om bruk og skjema for dokumentasjon av driftsutgifter ved Folkehelsesenteret.

Orklandbadet KF disponerer store bygningsmasser som kan bli en viktig ressurs i en krisesituasjon. Orkland kommune kan fritt disponere Folkehelsesenteret og øvrige bygninger som ligger under Orklandbadet KF sitt driftsansvar, når dette er nødvendig som følge av en krisesituasjon. Ved en krisesituasjon vil dette kunne inntre på svært kort varsel, dette kan særlig være aktuelt ved behov for evakueringssteder og lignende.

Orkland kommune og Orklandbadet KF – vedlikehold og oppgradering

Orkland kommune eier folkehelsesenteret med alle de avdelingene som ligger under foretakets drift. Orklandbadet KF har ansvar for drift av alle avdelingene i folkehelsesenteret. Det er naturlig å dele inn folkehelsesenteret i avdelinger fordi flere deler i Folkehelsesenteret har noe forskjellig utgangspunkt. For 4.etasje er det Orklandbadet KF som har ansvar for kapitalkostnader og som drifter dette kommersielt, her er det Orklandbadet som dekker kostnader til vedlikehold, utbygging m.m. I forhold til Orklahallen må en ha med seg at ved overføring av drift av Orklahallen til KF, ble kommunens driftsbudsjett overført til foretaket.

Orklandbadet KF har driftsansvaret for tilhørende utomhusområder som park, parkering m.m.

Det er behov for å sette opp noen rammer for fordeling av ansvar og kostnader for vedlikehold og oppgradering av folkehelsesenteret mellom Orkland kommunen og Orklandbadet KF.

- Overordnet Brannansvar for folkehelsesenteret ligger til Orkland kommune som eier.
- Ytre vedlikehold av større omfang knyttet til bygget er Orkland kommune sitt ansvar og kostnad som huseier. Normal slitasje, f.eks. malearbeider o.l. samt renhold, håndteres av Orklandbadet KF.
- Innvendig løpende vedlikehold er Orklandbadet KF sitt ansvar.
- Større vedlikeholdsprosjekter som må ha kostnadsdekning ut over ordinært driftsbudsjett, må fremlegges som behov/ønske og tas inn i ordinær budsjettprosess i kommunen. Slike

behov må beskrives, begrunnes og meldes inn skriftlig til kommunen innen utgangen av juni hvert år. Alle tiltak av et slikt omfang at dette krever byggesøknad er kommunens ansvar.

- For ventilasjonsanlegg og andre større anlegg vil ordinær drift av disse som skifte av filter o.l. være Orklandbadet KF sitt ansvar.
- Tiltak og utbedringer som går direkte på sikkerhet og effektivisering av driften er som hovedregel Orklandbadet KF sitt ansvar. Dersom dette medfører bygningsmessige endringer må ansvar og om tiltaket kan igangsettes avklares med kommunen.

Det er ikke mulig å beskrive alle detaljer eller forutse alle spørsmål som kan komme opp i forhold til fordeling av ansvar og kostnader mellom partene knyttet til Folkehelsesenteret. Det er derfor viktig at man har en god dialog med hverandre og søker å få avklart spørsmål som oppstår i forkant, dersom en er i tvil om hvordan en situasjon skal håndteres.

Vedlegg

Kommunelovens kapittel 9 og 11

Vedtekter for Orklandbadet KF vedtatt av kommunestyret 31.05.17 med etterfølgende endringer